

Нема поделе на мушку и женску уметност

Пет година након дебитантске песничке збирке „Огледало и за“, Марија Петричевић (1967) се ових дана вратила у жижу интересовања књижевне јавности својом новом колекцијом стихова „Жудња“ у издању „Просвете“. Вишегодишња сарадница многих српских листова и часописа, Петричевићева је, пошто је у Београду завршила студије српског језика, уређивала неколико едисија у „Књижевној речи“, да би, тренутно, била заокупљена магистарским студијама на Групи за театрологију ФДУ.

БОРБА: Оно што, најпре, „улази у ухо“ при сусрету са Вашим стваралаштвом, јесте мала дужина, односно краткоћа Ваших песама.

МАРИЈА ПЕТРИЧЕВИЋ: Тежим да искажем суштину онога о чему певам кроз праве речи. Волим рачуна о суштинском смислу речи, зато су моје песме кратке. Једна права реч често може да буде смисаоно јача и ефектнија од читаве реченице. Не волим да разглабам о ствари, немам у себи женску причљивост, ни као личност, па ни као песник. Недавно ме је неко питао зашто се књига зове баш „Жудња“, а не „Чежња“. За многе су ове речи синоними, али између њих, као и између бројних такозваних синонимних речи, постоји, заправо, танана суштинска разлика. Ја речи доживљавам као људска бића, свака реч има своју личност. Зато веома па-

жљиво бирам речи којима стварам своје слике.

Б: Осим тога, Ви се, не само формом, него и атмосфером, ни мало нисте променили у односу на свој први рукопис.

М. П.: Код мене је све повезано у целину, у причу. Као што распоред циклуса и песама унутар збирки није случајан, тако ни наслови књига нису случајни. „Огледало иза“ је била, могла бих рећи, програмска збирка. Представила је свет који се крије иза материјалног света. Жудња је део тог света. Иако је ми најчешће везујемо за љубав, она је свеприсутна у нашим животима, а често нисмо ни свесни да неку жудњу носимо у себи годинама, па и читавог живота. Дакле, није случајно „Жудња“ дошла после наслова „Огледало иза“, као што ни наслов следеће књиге неће бити случајан. И он ће доћи из свега „Огледала иза“. Тако нижем своје приче, попут коцкица које се слажу у један мозаик.

Б: Не чини ли Вам се да би таква Ваша „приврженост истом“ могла бити хендикеп за критичку рецензију Ваше поезије?

М. П.: Важно је да песник буде особен у оном смислу колико је он сам, као особена личност, утиснут у поезију. У нашој великој песничкој продукцији заправо је врло мало песника. Критичари се мање и најчешће на неадекватан начин баве поезијом, а готово када су у питању млади ствараоци. Вероват-

но да ни они сами често „од шуме не могу да виде дрво“, а, са друге стране, и за сагледавање поезије је потребан посебан дар. Није исто анализирати роман и песничку збирку, јер једна мала песничка збирка садржи у себи и романе и драме.

Б: Упркос чињеници да припадате генерацији писаца у чијој поезији доминирају урбани мотиви, Ви сте, преваходно, окренути природи и човеку у њој.

М. П.: Мислим да духовно биће човека најбоље може да се представи и разуме кроз природу. Урбана средина је вештачка творевина, а ја имам аверзију према свему што је вештачко. За мене вештачке ствари не могу да дочарају и искажу искреност, топлину и емотивност, као нешто што је природно и у једној органској хармонији, као што су то човек и природа. Свет и живот доживљавам најпре душом, а онда ме емоција инспирише, нагони на размишљање о некој појави, опажању, доживљају, стварима са којима се сусрећем у животу. Моје песме настају у тренутку у коме се талог осећања, размишљања и трагања претвара у сазнање.

Б: Наслов Ваше књиге - „Жудња“ - асоцира на љубавне теме блиске патетици. Међутим, није баш тако.

М. П.: Иако имам песама са наративним елементима, поетска слика је моје средство изражавања и емоција, и мисли, и пору-

Речи доживљавам као људска бића: Марија Петричевић

ка. Све те слике у себи носе вечна питања, вечне песничке теме: о смрти, љубави, пролазности, болу, страховима опсенама, трагање за истином, духовном чистотом, промишљање о судбини човека и песничког бића... Ја не певам о конкретним догађајима, јер сваки догађај, сваку појаву издижем на виши, универзални ниво. Наравно, да ми инспирацију и први импулс за стварање пе-

сме даје конкретан догађај, али, инспирисана тим догађајима, пишем песму о злу, неправди, патњи као универзалним категоријама. На пример, бол из моје песме може бити било која врста боли: љубавна бол, бол за изгубљеним чланом породице, бол због патње других људи, бол због изгубљеног завичаја... Дакле, ја се бавим самом суштином неког осећања, стања или појаве,

њеном природом и њеним смислом. Ни моје љубавне песме нису лично љубавне, да их тако назовем, већ говоре о љубави као осећању, као стању душе које у себи садржи велики спектар емоција и у коме се активирају сва људска чула, укључујући и шесто чуло.

Б: Ипак, Ваши стихови одишу суморним тоновима, као да сте одустали до послања сваког правог песника да стрепи мењању света на боље.

М. П.: Пре свега, мало је ведрине и радости у свету и животу уопште, па је некако природно да их је мање и у мојој поезији. Песник својом поезијом једино може да утиче да се мења свест љубави. Он мора што упечатљивије да слика свет, тако да читалац у песми, као у огледалу, угледа и свој, и лик света у коме живи. Ако је својим делом натерао читаоца да се замисли или забрине над тим што је угледао, песник је већ дао свој допринос.

Б: Сумњам да ту постоји простор за атрибуте онога што се обично зове „женским писмом“.

М. П.: Поезију, и литературу уопште, делим на доbru и лошу, а не на мушку и женску. Нисам чула да постоји таква врста поделе у осталим уметностима, речимо женски сликарски израз или женска музичка композиција. Бављење женским писмом за мене је бесмислица, као да се бавите анализом разлике мушког и женског корака.

Душан Видаковић